

İşçi ve İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri hakkında kanun

(Resmî Gazete ile ilâm : 26 . II . 1947 - Sayı : 6542)

No.
5018

Kabul tarihi
20 . II . 1947

BİRİNCİ MADDE — Aynı iş kolunda veya bu iş kolu ile ilgili işlerde çalışanların yardımlaşmaları ve ortak menfaatlerini korumaları ve temsil etmeleri amaçlarıyla kendi aralarında kurabilecekleri dernekler işçi sendikalarıdır.

Bir iş kolunda işverenlerin aynı maksatlarla kendi aralarında kurabilecekleri dernekler de işveren sendikalarıdır.

Sendikalar bu kanun hükümlerine tâbidir.

Bu kanunda sarahat olmıyan yerlerde Cemiyetler Kanunu ile Medeni Kanun hükümleri uygulanır.

İKİNCİ MADDE — İşçi ve İşveren, İş Kanununun 1 nci maddesinde vasıfları tâyin edilen kimselerdir.

İşçi sıfatiyle çalışmıyan kimseler işçi sendikalarına ve işveren sıfatında bulunmıyanlar işveren sendikalarına üye olamazlar.

Bu sıfatlarını devamlı surette kaybedenler sendikadan çıkarılırlar.

Bu kanun, esnaf ve esnaf yanında çalışanlar hakkında uygulanmaz.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Türlü işlerde çalışan işçiler bu işlere ait sendikalardan birine veya birkaçına üye olabilirler.

Aynı iş kolunda birden ziyade sendikalar kurulabilir.

DÖRDÜNCÜ MADDE — İşçi ve işveren sendikaları tüzel kişi olarak genel hükümlere göre haiz oldukları yetkilerden başka aşağıda yazılı teşebbüs ve faaliyetlerde bulunabilirler:

A) Üyeleri adına genel sözleşmeler akdetmek;

B) İşçi ve işverenler arasındaki iş ihtilâflarında yetkili hakem kurullarına vesair mercilere ihtilâfın konusu hakkında mütalâa bildirmek ve hal şekli hakkında istekte bulunmak;

C) İşverenler veya sendikaları, iş arıyanlara karşı ücreti rayiçten aşağı düşürme teşebbüsüyle birleştikleri hallerde toplulukla iş hilâfını tetkika yetkili merci ve hakem kurullarına başvurmak (bu gibi hallerde toplulukla iş ihtilâfı hakkındaki hükümler uygulanır);

D) Hastalık, işsizlik, sakatlık ve ölüm halleri için yardımlaşma sandıkları kurmak ve üyelerin yararına sigorta sözleşmeleri akdetmek;

E) Hizmet akdini ilgilendiren hususlarda hakkını arıyan üyelerine ve hak sahibi mirasçılara hukuki yardımda bulunmak ve genel sözleşmeden ve meslekin müşterek menfaatlerinden doğan hususlarda ve sigorta haklarında üyelerini ve mirasçılarını temsilen dâva ve husumete ehil olmak;

F) İşçi Sigortaları Kurumu Kanunu ile İş ve İşçi Bulma Kurumu Kanunu ve Çalışma Bakanlığının Kuruluşu hakkındaki kanun hükümlerine göre toplanan kurullara temsilci göndermek;

G) Üyelerinin mesleki bilgilerini artıracak ve kültürlerini genişletecek kurslar ve konferanslar tertip etmek ve boş zamanlarını iyi geçirmek için imkânlar sağlamak;

H) İstihsal, istihlâk, kredi ve yapı kooperatifleri kurmak için teşebbüste bulunmak ve yardım etmek;

İ) Ticarî gayelerle olmamak şartıyla sağlık ve spor tesisleri kurmak ve işletmek.

BEŞİNCİ MADDE — İşçi ve işveren sendikaları, sendika olarak, siyasetle, siyasi propaganda ve siyasî yayın faaliyetleriyle iştigal edemezler ve her hangi bir siyasî teşekkülün faaliyetlerine vasıta olamazlar. Sendikalar millî teşekküllerdir. Milliyetçiliğe ve millî menfaatlara aykırı hareket edemezler. Bakanlar Kurulu kararıyla her türlü Milletlerarası teşekküllere iştirak edebilirler.

ALTINCI MADDE — İşçi ve işveren sendikaları gelirlerini bu kanunda ve kendi tüzüklerinde yazılı gayeler dışında bir maksat için kullanamazlar.

Sendika tüzüklerine bu esasa aykırı hükümler konulamaz.

YEDİNCİ MADDE — Birinci maddenin birinci ve 2 nci maddenin ikinci fıkrasında yazılı şartlara yahut 5 nci ve 6 nci maddelerdeki hükümlere aykırı hareket olunması veya sendika yönetim kurulu üyeleriyle sendika idaresinde ödevli olanların İş Kanununa göre suç sayılan grev, lokavt fiillerine teşvikte bulunmaları veya bu fiillere teşebbüs edilmesi hallerinde bu hareketlerin istilzam ettiği ceza hükümleri mahfuz kalmak şartıyla sendika, mahkeme kararıyla, üç aydan bir seneye kadar geçici veya devanılı olarak kapatılır.

Sorgu yargıcı veya mahkeme, soruşturma ve yargılamanın her safhasında hükmünden önce dahi bu gibi sendikaların faaliyetlerini men edebilir; Cumhuriyet Savcıları da mahkemedен ve yargıçtan men istiyebilirler.

Sorgu yargıcı veya mahkeme, faaliyetten menettiği sendikaların mallarını idare ve menfaatlerini koruyacak tedbirleri de birlikte tâyin eder. Faaliyetten men kararı, esas hakkında verilecek hükümle kendiliğinden kalkar.

Haklarında kapatılma hükmü verilen sendikaların yönetim kurulu üyeleriyle bu fiillere teşebbüs ve iştirak edenler bir sene müddetle başka bir sendikaya üye olamazlar.

Geçici surette kapatılmasına hükmolunan sendikaların mallarını idare etmek ve menfaatlarını korumak üzere Medeni Kanununun 377 nci maddesinin 4 numaralı fıkrasında yazılı kayyım sıfatını haiz olmak üzere mahkemece bir veya üç kişi tâyin edilir.

Hükmolunan sürenin sonunda yeniden seçilecek olan İdare Kurulu, sendika vazifelerini bu kayyımlardan devir alır.

SEKİZİNCİ MADDE — Sendikaların aralarında kuracakları birlikler de bu kanun hükümlerine tâbidir. Bu gibi birliklerin kurulabilmesi ancak birliğe katılmak isteyen sendikaların mevcut üyelerinin üçte ikisinin muvafakatına bağlıdır.

DOKUZUNCU MADDE — Sendikaların kurulması ihtiyaridir. Hiç bir kimse, herhangi bir sendikaya üye olmaya veya olmamaya veyahut üyelikten çekilmeye veya çekilmemeye zorlanamaz. İş sözleşmelerine veya işyerlerinin iç yönetmeliklerine bu hükme aykırı şartlar konulamaz.

Sendikadan çekilen üyelerin sendikaya ait yardımlaşma sandık ve tesisleriyle ilgilerini devam ettirip ettirmemeleri kendi arzularına bağlıdır.

ONUNCU MADDE — 18 yaşını bitirmemiş küçük işçiler veli veya vasilerinin rızasıyla işçi sendikalarının yardımlaşma tesislerine üye olabilirler.

ONBİRİNCİ MADDE — Cemiyetler Kanununun 4 nci maddesi gereğince ve-
rilecek tüzük ve bildirim bir örneği sendikanın kurulduğu ilin valisi tarafından
Çalışma Bakanlığına gönderilir.

Cemiyetler Kanununun 28, 29, 31 ve 32 maddeleri hükümleri mahfuz kalmak şar-
tiyle sendikalar Çalışma Bakanlığının denetimine tâbidirler.

GEÇİCİ MADDE — Bu kanunun yayınladığı tarihe kadar 1 nci maddede ya-
zılı amaçları gütmek üzere türlü adlar altında kurulmuş olan işçi ve işveren der-
neklerinin faaliyetlerine devam edebilmeleri için tüzüklerini üç ay içinde bu ka-
nun hüümlerine intibak ettirmeleri ve bunu faaliyette buldukları yerin kayma-
kam veya Valisine bildirmeleri şarttır.

ONİKİNCİ MADDE — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

ONÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

21 Şubat 1947

*Cumhurbaşkanlığına yazılan tezkerenin tarih ve
numarası* : 21 . II . 1947 ve 1/125
*Bu kanunun ilânının Başbakanlığa bildirildiğine
dair Cumhurbaşkanlığından gelen tezkerenin tarih
ve numarası* : 21 . II . 1947 ve 4/229
*Bu kanunun görüşmelerini gösteren tutanakların
cilt ve sayfa numaraları* : 4 48,189,295:324